“Клубнічка” з Любаншчыны

Унікальны беларускі эратычны фальклор беражліва захоўваюць у гэтым куточку Беларусі

Аўтэнтычнаму гурту “Глыбокія крыніцы” з вёскі Закальное Любанскага раёна пад сілу разварушыць і састарэлых даследчыкаў, і занудных офіс-менеджэраў, болей таго, нічога не каштуе прымусіць іх пачырванець. Адзіныя ў нашай краіне захавальніцы ўнікальнай спадчыны — беларускага эратычнага фальклору — свае фрывольныя песенкі ўключаюць у неафіцыйную праграму. Ансамблю нададзены высокі статус гісторыка-культурнай каштоўнасці, таму на святах, пасольскіх прыёмах і музычных фестывалях галасістыя бабулькі часцей выконваюць менш шокавыя, але самабытныя творы народнага мастацтва.

Атэлы і Эсмеральды

Нягледзячы на гуллівасць тэкстаў эратычных вершаў, песен, баек і частушак, пахабнімі гэтыя вынаходніцтвы вуснага народнага мастацтва ніколі не лічыліся. Іх распявалі на вяселлях, заручынах, дзявочніках, ды і проста, калі хацелася прыцягнуць да сябе ўвагу ці кагосьці падражніць. Тэма сэксу і кахання была моцна звязана ў свядомасці нашых продкаў, ніякага табу на яе не накладвалася. І калі ў Сярэднявеччы ці ў СССР бяседы ніжэй пояса вяліся выключна шэптам, то ў нашым краі блакітных азёр і густых лясоў усё інтымнае разглядалася як справа радасная і прыемная для абодвух бакоў.

— Наш рэпертуар склаўся не адразу, — распавядае мастацкі кіраўнік “Глыбокіх крыніц” Надзея Мірэйчык. — Ішоў 1991 год, я толькі інстытут культуры скончыла. Час адраджэння. Даведалася, што ў савецкі час тут склаўся дзіўны закальнецкі хор, які потым распаўся. Пайшла я па вёсцы бабулек ізноў збіраць. Як успомню гэтыя гвалты! Кагосьці муж не пушчаў: што за гаспадыня, маўляў, якая на гастролі ездзіць?! Агарод, скаціна на кім застанучца? Адзін мужык сваю жонку лупцаваў за тое, што яна спявяць да мяне хадзіла. Яна і перастала. Сказала мне: калі памрэ — тады завітаю. Рэўнасць — гэта страшна. Бывала, і чарку мужыкам паабяцаю, каб рэпетыцыю зладзіць...

Музыка іх звязала

На шчасце, такія праблемы былі не ва ўсіх. Яўгенія Антонаўна Сячэня пражыла са сваім мужам Рыгорам шэсцьдзесят гадоў. Пазнаёміліся яны адразу пасля вайны. З фронту хлопец вярнуўся не толькі з медалём, але і з новымі песнямі. Пасяліўся па суседству. У сям'і бабы Жэні быў гармонік — дык на глебе творчасці і сышліся.

— Мой Рыгор любіў спяваць, — узгадвае Яўгенія Антонаўна. — Спачатку з намі на рэпетыцыі хадзіў, а пасля часу не стала. Трэба было дзетак падымаць, у калгасе рабіць. Ён цялят даглядаў. Але ўсё роўна музыку не пакідаў, мы заўсёды спявалі дома. Шмат песень, якія мы зараз выконваем, я ведаю ад мужа. Года не прайшло, як ён памёр. Вельмі сумна мне стала. Як заспяваю, дык увесь час яго ўспамінаю.

Кансерваторый у “Крыніцах” ніхто не канчаў, песні ніадкуль не перапісваў. Усе словы і музыку яны чулі ад сваіх матуль і бабуль.

Эх, чобаты, чобаты вы мае!
Павесіла чобаты на ізбе,
Сама сябе ўдарыла па...
Папе здзелалі бацінкі!
Не бацінкі — паўбацінкі!
Мама ходзіць па ізбе,
Б'юць бацінкі па...
Папе здзелалі бацінкі...

Па асобнай праграме

Бабулькі задаволеныя: усё часцей іх запрашаюць на прыватныя святы і карпаратывы. Выйсці на абласную ці раённую пляцоўку з некаторымі песнямі не дазволяць: кожнаму твору сваё месца. Бізнесменам, нап-
рыклад, даспад
“клубнічка”, асабліва ў та
незвычайным выкананні.

А ў нашага зу... Эх, Зуя!
Цячэ вада з ху... Эх
хутара да ў наша сяло!
А ў нашага дзя... Эх, дзя
Да ўсе дзеўкі бля...
бляхаю таргуюць яны!

Не ўсе творы з сексуа
ным падтэкстам вершаван
Ёсць і байкі.

Убачыла дзіця на прыпе
сушыцца льняное сем'я і ка
“На прыпечку сем'я — ...бл

Хто сапраўды з'яўляе
стваральнікам гэтых слоў і
зыкі, нам ужо не даведа
Хутчэй за ўсё гэта
праяўлення масавай народ
творчасці. Тым не менш
застаецца фактам. Нідзе, а
мя Любаншчыны, такіх пес
нават падобных на Белару
выконваюць. Час заявіц
аўтарскіх правах! Тым бо
што з касетамі, на якіх запі
бабульчыны галасы, здар
ся сапраўдная дэтэкты
гісторыя: іх таемным вобра
укралі. Таму на камеру ц
бабулі спяваць адмаўляю
каб не раскідацца эксклюзі
Так што сачыце за афішамі
ад часу “Глыбокія крын
прыязджаюць ў Бела
дзяржаўны ўніверсітэт ку
ры і мастацтв, дзе іх канц
праходзяць пры аншлагу.

Кацярына ГАБЫШ
Максім ПРУПАС (фота),

Репозиторий БГУКИ